Marafkó László

A szívoldali szerkesztő

Szépreményű(?) költőjelöltként („megyei lap” akkor már közölte versemet), harmadikos középiskolás koromban, egy budapesti osztálykiránduláson leváltam a többiektől, s felrohantam a Dorottya utcai irodaház – már elfelejtettem hányadik – emeletén levő szerkesztőségbe. Az Új Írás abban az évben indult útjára – a még csak szándékolt politikai konszolidáció szerény kompjaként is. Váci Mihályt kerestem volna, mert győri „felfedezőm”, a tanítóképző főiskola remek tanára, Hegedüs András irodalomtörténész biztatott, hogy a jó ismerősének számító költőhöz rá hivatkozva kopogtassak be. Váci nem volt bent (vagy gyengéden letagadták), de egy férfiasan jóképű, nagyon nyílt és kedves fiatal szerkesztő leült velem, s ráadásként rögtön el is olvasta a kéziratlapjaimat. (Később, már a Juhász Ferenc-i időkben emlékszem a szerkesztőségi falon a híres Illyés-mondatra /szó szerinti hitelességéért nem szavatolok/): „Szerző jelenlétében nem olvasunk kéziratot, mert a tekintete átfúrja a szerkesztő királyvíztartályát”.) A rokonszenves szerkesztő nagyon kedvesen dicsérte, amit lehetett, s valamiféle „belső kohóra” utalva remélte, hogy annak tüze majd még nemesebb ércet produkál. Természetesen némileg csalódva csapódtam vissza a városnéző osztályomhoz.

Azt már évtizedek múltán tisztáztuk Farkas Lászlóval – időközben a pertura is sor került –, hogy az az első szerkesztő csak ő lehetett. Már pesti bölcsészhallgató voltam, amikor rendszeresen figyelve a megyei lapok irodalmi oldalait, észleltem, hogy az ún. „ellátótól” (későbbi nevén a Központi Sajtószolgálattól) és oda neves szerzőktől a megyei lapokhoz érkező versek bizony némi zsebpénzkeresés jegyében születhettek, holott a legnagyobb létszámú olvasótábor lelt rájuk. Kis jegyzetet írtam róla, s megint Farkas László volt az, aki azt válaszolta, hogy igazam van, de hosszabb írásban fejtsem ki mondandómat. Elfoglaltságom, no meg ifjúi önérzetem („mit hosszabban, minden benne van, amit akartam…”) kedvemet szegte a komolyabb dolgozattól. Az Új Írásnál, ahova 1966-ban volt Eötvös Collegium-i szobatársam és barátom, Angyal János (nem azonos a humoristával) belső munkatársnak került, csak 1967-ben fogadták el egy szálkás (ahogy mondani szokták: „rázós”) novellámat. A komoly ígérvényt a szálfa termetű prózarovat-munkatárstól és kritikustól, Tóth Jánostól kaptam. Végzésem utolsó hónapjaiban voltam, s váratlanul kiszolgáltatott álláshelyzetben találtam magam. Fél évig

szülővárosomban, egy gyárban, nemigen vágyott munkával veszkődtem. Mire rákérdeztem volna, mi is van a közléssel, talán már Tóth János sem dolgozott a szerkesztőségben… Rövid idő múlva Pécsre hívott a sors meg a lehetőség, ahol aztán rendszeresen megjelentem a Jelenkorban, meg másutt is.

Farkas Lászlóval viszont, aki mindvégig az Új Írás néha kevésbé hangzatos szerkesztői munkáit is szívósan abszolválta, megmaradt a jó viszony. Legfőképp az Új Írás-utód Tekintet-időkben. Ott szapora közlések is.

A szerkesztői munka során a kézirat-visszaadás olyasféle tényke-dés, mint egy fájdalmat okozni nem kívánó orvosba költözött ítélet-végrehajtóé. Mert nemcsak a saját véleményét, hanem a kollégákét (a főszerkesztőét!) is kénytelen képviselni, a lap irányulását, szellemiségét és a szerző érzékenységét is tiszteletben tartani. Farkas László a maga humorba oltott, nyílt és kedves módján a megfellebbezhetetlent is ily módon tudta közvetíteni vagy vallani.

Persze, a kéziratelfogadásban és -gondozásban eltöltött évtizede-ket, a szerzőkkel fenntartott kapcsolatot tévedés volna folyamatos idill-nek tekinteni. Farkas szerkesztő úr is bevallotta, bizony egyik-másik kor-társsal, aki időközben akár élő vagy már holt félklasszikussá vagy egé-szen azzá nemesedett, bizony egyszer-egyszer keserkéssé vált a viszo-nya. De mindig kísérleteket tett a jobb kapcsolat helyreállításáért. Rezig-nált félmondatok utaltak rá, ha a reméltnél kevesebb sikerrel.

A megszűnt Új Írás online formában való újraindításakor nyilat-kozataiban és személyes vallomásaiban is többször emlegette a szívoldali irodalmat. Sok-értelmű, érzelmileg telített meghatározás ez. Nyilván-valóvá tette, hogy nem a közbeszédben megszokott, ideológiával át-itatott baloldaliság rejlik benne. Olyan szerkesztő volt, aki sosem a szerző közéleti elköteleződésére, a „táborra" figyel, hanem a műre. Vonzódását persze lehetett érezni, s benne volt – jobb szó híján – a „valóságirodalom" pártolása. Persze, ahogy a szív biológiailag jellem-zően a bal oldalon dobog, nem meglepő ez a másra is mindig nyitott, de személyes rokonszenv.

A szív most megszűnt dobogni. Akik vele dolgoztunk, vidámod-tunk, vitáztunk sokfajta emberi és irodalmi „lomról", hangtalanul is érzékeljük a lüktetését.